

Két történelmi tendencia a nemzeti mozgalmak fejlődésének különböző szakaszaiban

(Folytatás)

A gyarmati népek és a függő országok népei nem tűrik az imperialista hatalmak által rájuk kényszerített gazdasági és politikai elnyomást. Fellángolnak a felszabadító harcok a gyarmatokon is, ugyanúgy, mint a kapitalizmus felfelé ívelő szakaszában az európai országokban fellángoltak. Ezek a harcok az imperializmus gyarmati kizsákmányolásának megszüntetéséért, a feudális maradványok felszámolásáért folynak. E harcok azonban egészen más történelmi körülmények között indulnak, mint annak idején az európai országokban. A gyarmati népek előtt ott áll a történelem nagy tanulsága: a gyarmati elnyomás és minden más elnyomás felszámolása a Szovjetunióban. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom megnyitotta a mind sikeresebb gyarmati felszabadító mozgalmak korszakát. Az Októberi Forradalom győzelmével megszűnt a gyarmatok zavartalan kizsákmányolása. Azóta a gyarmatok az imperializmus tartálékából a proletárforradalom tartalékává lettek.

Mivel a gyarmati népek nem szabadíthatják fel önmagukat az imperializmus ellen vívott közös harc nélkül, a gyarmati felszabadító harcoknak szükségszerűen találkoznok kell a nemzetközi proletáriátusnak a burzsoázia ellen vívott harcával. Tehát közös harcra gyengítik a világimperializmust. A Szovjetunió léte, a kommunista pártok nemzeti politikája, a munkásosztály internacionalizmusa, az önrendezkedés jogának kiterjesztése a gyarmati népekre is, — további lendületet ad a gyarmati népek függetlenségi harcának. Az Októberi Forradalom győzelménél után a gyarmati harcok vezető ereje fokozatosan a gyarmati munkásosztály, a gyarmati kommunista pártok lettek s ez a körülmény döntően befolyásolja a gyarmati harcok eredményét. A gyarmati mozgalmak eredményeként nem burzsoá nemzetek alakulnak ki, hanem a munkás-pártok diktatúra nemzeti, amelyek a szocializmushoz való átmenetet biztosítják. Szemléletesen bizonyítja ezt a kínai felszabadító mozgalom, a Kínai Forradalom győzelmé, amely új tapasztalatokkal gazdagította a gyarmati népeket. A Kínai Forradalom különösen megmutatja a marxista-leninista pártok irányító munkájának, valamint a párt irányítása alatt álló néphad-

sereg megteremtésének és az egységfront megvalósításának fontosságát, mint a felszabadító harcok győzelmének feltételeit.

Több gyarmati-félgyarmati és volt gyarmati ország máris sikeresen felhasználja ezt a tapasztalatot (Vietnami Népköztársaság, Indonéz Köztársaság, India, Burma, Malajföld kommunista pártjai stb.)

A gyarmati felszabadító mozgalmak sajátosságait napjainkban a következőképpen foglalhatjuk össze:

1. A gyarmati rendszer elleni függetlenségi harc széttéphetetlenül összefonódik az imperializmus, elsősorban és főleg az amerikai imperializmus elleni harccal, mint-hogy az amerikai imperializmus világművelői törekvései veszélyeztetik leginkább a gyarmati felszabadító harcok sikerét. E küzdelemben a gyarmati népek a Szovjetunió vezette szocialista táborra, a béke-mozgalomra támaszkodnak.

2. E harcok vezetőereje a munkásosztály, a gyarmati kommunista pártok, melyek elsősorban a parasztsággal szövetségesek, de felhasználják a szintén érdekelt nemzeti burzsoázia segítségét is. Ugyanakkor harcot folytatnak a gyarmattartó imperializmussal paktáló nagyburzsoázia (komprádor-burzsoázia) és a feudális erők maradványai ellen.

3. A mai gyarmati mozgalmak fegyveres felszabadító harcok, kezdve a kínai felszabadító mozgalomtól a II. világháború után Vietnám, Indonézia, Burma népének s a latinamerikai országok, Kenya, Egyiptom népének fegyveres harcáig.

4. Ezek a mozgalmak nem a burzsoáziát juttatják uralomra, hanem a munkásosztályt és a vele szövetséges parasztságot. Az új hatalom — jellegét tekintve — munkás-paraszt demokratikus diktatúra, mely biztosítja a szocializmusba való átmenetet, biztosítja a szocialista nemzet kialakulását.

Összefoglalva: az imperializmus korszakában a nemzeti kérdésnek két oldala, két tendenciája van:

Egyik az imperialista béklyóktól való politikai szabadulásra, önálló nemzeti állam alakítására irányuló tendencia, mely az imperialista elnyomás és a gyarmati kizsákmányolás alapján keletkezett.

A másik a nemzetek gazdasági közöledésére irányuló tendencia, amely a világgazdasági és a világgazda-

ság kialakulása eredményeképpen jött létre.

»Az imperializmus számára ez a két tendencia kibékíthetetlen ellentmondást jelent, mert az imperializmus nem élhet kizsákmányolás nélkül, nem élhet anélkül, hogy a gyarmatokat erőszakkal vissza ne tartsa az egységes egész keretében, mert az imperializmus a nemzeteket csak annexiók és gyarmati hódítások útján tudja egymáshoz közelíteni, ezek nélkül az imperializmus általában elképzelhetetlen.

A kommunizmus számára ellenkezőleg, ezek a tendenciák csak két oldalát jelentik ugyanazon ügynek, az elnyomott népek felszabadításának az imperialista iga alól, mert a kommunizmus tudja, hogy a népek egységes világgazdaságban való egyesülése csak kölcsönös bizalom és önkéntes megegyezés alapján lehetséges, hogy a népek önkéntes egyesülésének útja csakis a gyarmatoknak az egységes imperialista egésztől való elszakadásán át, önálló államokká alakulásán át vezet» (Sztálin M. 6. k. 161. old.)

A népi demokratikus országok és a Szovjetunió egymásközti kapcsolataiban a leghaladóbb tendenciákat érvényesítik. Hazánkban egyrészt a nemzetgazdaság, a nemzeti kultúra, nyelvünk minden oldalú felvirágzása tapasztalható, ugyanakkor mind bensőbb a közeledés a szomszédos szocialista és szocializmus építő országokhoz s. állandóan erősödnek a köztünk lévő gazdasági, politikai és kulturális kapcsolatok.

Mikó Károly,
a Marxizmus-leninizmus
Tanszék adjunktusa

MEGEMLEKEZÉS

SHAKESPEARE SZÜLETÉSÉNEK 390. ÉVFORDULÓJÁRÓL

Április 23-án lesz Shakespeare születésének 390. évfordulója. A Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társaság szegedi csoportja pénteken, április 23-án este 6 órakor a Központi Egyetem aulájában emléket rendez. Az előadást Pósa Péter egyetemi adjunktus tartja, közreműködnek: Papp Teri és Kovács János, a szegedi Nemzeti Színház tagjai.

AKIKRE BÜSZKÉK VAGYUNK

VÁGÓ JÓZSEF I. éves orvos-tanár-hallgató. Középkorai tanulmányait kitűnő eredménnyel végezte, már középkorban is aktívan részt vett az osztály DISZ munkájában. Egyetemünkön is igen jól megállja a helyét, félévi vizsgáit kitűnő eredménnyel tette le. Csendes, szerény magatartású.

SZIGETI OTTILIA II. éves orosz szakos főiskolai hallgató. Egy évi tanulás után a legjobbak közé küzdötte fel magát. Szakmailag igen kiváló. Problémákat kereső, gondolkodó egyéniség. Ideológiailag fejlett. Marxista ismereteket gyakorlatban hasznosítja. Szorgalmas, lelkiismeretes, szerény ember. Társait segíti és becsületes, szorgalmas munkára ösztönzi őket.

Nagy Károly III. éves joghallgató levelezőnk írja:

A módosított szervezeti szabályzat tervezetéről

A Központi Vezetőség által megvitattas céljából közzétett szervezeti szabályzat-tervezet helyesen tükrözi az a fejlődést, amelyet pártunk eddig megélt. A párttagság részéről érkezett számos módosító javaslat azt mutatja, hogy a párttagság fontos kérdésnek tekinti a szervezeti szabályzatnak a jelenlegi körülményeknek megfelelő megváltoztatását. Igen helyesnek tartom azt a módosító javaslatot, mely szerint azokban az esetekben, mikor a DISZ-szervezet az egyik ajánló, az ajánlást a DISZ taggyűlésen vitassa meg és határozza el. Ugyanis a gyakorlatban a DISZ-titkár személyesen, de a DISZ-szervezet nevében tette meg az ajánlást. Ezzel a módosítással jobban kifejezésre jutna, hogy a DISZ a párt ifjúsági szervezete és hogy a DISZ-tagság előiskolája a tagjelöltségnek, ugyanakkor igen lelkisítőleg hatna a DISZ-szervezet munkájára is.

Az egyetemi párt-szervezetek szempontjából különösen fontos a tagjelöltségre vonatkozó rész. Ugyanis a középkorából az utóbbi időben kizárólag párt-külső hallgatók kerülnek az egyetemre — mivel a párttagság feltétele a

18. életév betöltése. Ha nem nyújtunk lehetőséget arra, hogy legkiválóbb párt-külső hallgatóink tagjelöltséggel fejlődjenek, úgy az a veszély fenyeget, hogy az egyetemi párt-szervezetek „kihálnak”. Jó példa erre a jogi kari I. évfolyam. ahol két párttag van, mindkettő szakértettség, a szakértettség vizsont rövidesen megszűnik. Ezért helyes lenne belevenni a szervezeti szabályzatba olyanértelmű módosítást, hogy a párt kisére figyelemmel a párt-külső, tömeg-szervezetben működő dolgozók munkáját, irányítsa fejlődésüket. Másrészt helyes lenne kibővíteni a IV. fejezet 8. pontját olyan értelemben, hogy a párt-szervezetnek kötelessége legyen a felvett tagjelöltek képességeinek megfelelő pártmunkával megbízni; valamint azt, hogy a tagjelöltek fejlődésének biztosításáért a párt-szervezet vezetősége felelős. Ez utóbbit indokolja az a körülmény, hogy sokszor kizártak tagjelölteket, akik azért nem végeztek pártmunkát, mert a pártvezetőség nem érzett felelősséget az iránt, hogy párt-megbízattal lehetőséget adjon a tagjelöltnak a fejlődésre.

Igy akarom...

Az apró kis dolgok színes sokasága tartalmaz ad a napok múltlósának. Az emlékek és tekintetek, egy szó, a bánat és a vágyak sikló darabkái egymásrassodródnak az idő hullámverésében — s előtűnk áll a kép, a teljes, a tiszta, a hiánytalan: egy ember élete.

A valóság keresi az alkalmat, hogy megmutassa igazi arcát — létrehozza a helyzetet, mely határt von, utat mutat és meghatároz: ezzel indult előre az élet, hogy a létréje fonódó valóság sorsot adjon neki, célt és értelmet. Erre gondoltam, amikor együtt ültem Radványi Józseffel a Bölcsészkar egyik másodemeleti tanulószobájában, ezen a hűvös, szelfűtta márciusi délelőttön, míg az ablakban túl eső szemerkélt és sokan utaztak a Petőfi-sugárúton közlekedő villamoson.

Igy akarom... — ezt a címet választotta a fiatal szegedi költő, Lódi Ferenc első verseskötetének, s talán — őszintén megvallva — hasonló okkal esett rá az én választásom is, amikor e kis írásnak címet kerestem. A Lódi és Radványi József összefonódott új életünk nagy változásai közepe. Mindketen a mélyből indultak el, ahonnan tudóbaj és éhséget hozott az ember, szenvedést és szegénységet, a periféria, a külvárosok mélyéről: szemükben hordták a sikátorok sötétjét, agyukban a mesterségesen megkötött tudatlanságot: így a Lódi, így a Radványi József — ekként kezdődött. Ezzel indult a küzdelem. Így akarom: ez szült a múltnak, de a jövőnek is — a tudatlanságnak, de a vágnak is, mely bontakozott bennük, hogy egyszerű tudjanak majd. S a szakértettség után beirakoztak az egyetemre.

Radványi Józsefet immár negyedik éve ismerem. Együtt indultunk ezerkilencszázötven szeptemberében, mint magyar-történe-

lem szakos bölcsészhallgatók. Három évig együtt hallgattuk az előadásokat, együtt vizsgáztunk, s csak most, az utolsó tanév eleje óta találkozunk ritkábban, mióta egyszakosítottak bennünket, s ő a történelmet választotta, míg én megmaradtam az irodalomnál.

Olyan egyszerű kis ember Radványi Józse, ahogy elnézegetem, mikor tiltakozik, hogy én ne írjak róla semmit... így, meg úgy, hogy: nem csinált ő semmi különöset ami megérdemelné, hogy riportéma kerekedjék belőle. Alacsony emberke, rövidrenyírt barna hajjal, vastag, majdnem bozontos szemöldökkel, szája szögletében jobbról-balról ücs megfeszült vonás, ennyit lát belőle első pillanásra a szemlélő, aki kutatva nézegeti, meg a kétsoros szilvalek zakót, a csikos inget a nyakkenővel.

Beszélgünk. A cigarettafüst száll a szobában, halványan, áttetszően, illanóan, mint a múlt emléke. Igen, nagy volt a baj, a szenvedés. És hosszú az út. Radványi József sokat éhezett — annál többet dolgozott. Gyerekkorában kezdte, alkalmi munkákkal, jóval negyvenéves előtt. S valamiből élni kellett, ezt mondta a család is, hát szakmát tanult később: a gyermekévek észrevétlenül nőttek át az ifjúkorba — megszerette a lakatosmesterséget.

A felszabadulás öröme, az infláció keserves napjai: mindez gyorsította az idő múlását — Pesten dolgozott már. A jó pénz, a megnyugodott élet, a munka megszokott ritmusa meghozta Radványi József boldogságát is — ezen gondolkodott mindig akkoriban. Érezte, mind biztosabban és egyszerűbben az értelmet, azt, hogy ime, van célja életének: helyes a meghatározható cél — ezért volt jókedvű gyakorta, mikor dolgozott, Sosem volt törtető ember. Le-

nézte és megvetette, ha bárhol ilyennel találkozott. Ő munkájához mérte vágyait és reményeit. Munkatársai szerették, a vállalat jól megfizette — ő dolgozott becsület akaratára szerint, s úgy gondolta akkor, ez a megszokott kerékvágás, egyenletes, biztos élet: nem is akart többet ennél.

Am az új esemény, az ami történt, a változás, mindent, ami eddig megszokott volt, felborított, megbolygatott. Szakértettségire küldték. Új életút — bizonytalanság. Otthagyni a szakmát, a vállalatot, a gépeket, az embereket, mindazt, ami eddig tartalommal töltötte meg az életét? Elmenni innen, hogy soha többé ne jöhessen vissza? Tanuljon? Hát a jó lakatosra nincsen szükség? — fogalmazta meg magában a másoktól is többször hallott érvet. S nemokára mégis elment, s az elfutott év után került az egyetemre. Hát ez mindig így lesz ezután? — gondolkodott. Új hely, új arcok, új emberek? Egyik helyet alig szerette meg, máris más városba került, itt még szinte barátokat sem szerzett, ott ismeretlen tekintetek merednek felé a padokból.

S jött új, s új baj — egyik el sem múlt, követte gyorsan a másik. Nemcsak a kezdetén, később is, mikor lassan kezdte megszokni ezt a megváltozott életet. Mint vizesés zúdult rá az egyetemi munka, hogy majdnem eltemette, elsüllyesztette: délelőtti órák, délután tanulóköri és szemináriumi, az óráról-óra való készülés, a kötelező olvasmányok — azt sem tudta mihez kezdeni előbb az első hetekben. Csak annyit érzett: ismét eltelt egy nap, tovább gyűlt a tanulnivaló, s ő nem tudott megbirkózni vele. Talán később — nyugtatta önmagát, ám eltelt egy hónap, s ugyanott topogott, ahonnan szeptemberben indulni kellett volna.

Segítették sokan — professzorok, hallgatók keresték a bajt, a meg-

oldás útját, S megtalálták. Így indult meg Radványi József életében a tisztázódás, a tervszerű munka időszaka. Azóta eltelt három év, s most, mint negyedéves bölcsész-hallgató, az államvizsgák előtt áll — ez néhány szürke mondatban összefoglalva a szemtanú véleménye és tapasztalata.

Ezért beszélgetünk most. Radványi József tiltakozik: — Semmi... segítették, tanultam. Mellém álltak, rávezettek a helyes útra... De a szaggatott mondatok mögött lassan kirajzolódik a valóság körvonala.

Bizony, nagyon nehéz volt. Akarni kellett, amikor az értelem meghátrált, s azt mondta: lehetetlen, s azt: „Minek jöttél ide, ügysem bírod! Azért, hogy most szegényszemre visszamenj az üzembe? Menj vissza és dolgozz a szakmádban: ott hasznos ember lehetsz...“ De az akarat visszavágott: „Itt maradsz, tanulnod kell!“ — a vita örölte erejét. Szélmalom-harc — ez járt eszében minduntalan, s közben tanulni kellett, s egyre többet dolgozott. Maga előtt beállotta néha: ezel menekült a kínzó problémák elől. Mind többet és többet vállalt magára: pártcsoporthoz vezető lett. Szinte másodpercre osztotta be idejét, az elvégzendő anyagot. Amit elhatározott, bármily nehéz is volt néha, maradéktalanul végrehajtotta. Az ébredő hajnal sokszor találta a tanulóasztal mellett. De nem engedett. Érezte, ha egyetlen pillanatra is meginog, ha csak egyetlen feladatot is elmulaszt, minden összeomlik, mindennek vége.

S a nehéz napokat újak követték. Nem tudott megbirkózni az orosz nyelvvel. Tanulta, tanulta és mégsem jutott vele semmire. Magolta a szavakat — fél óra múltán elfeledte mind. Újra kezdte — és így tovább, újra, s mindig újra. Voltak pillanatok, mikor előtökölődött a múlt: nem, nem bírja tovább, De nem hátrált — sikerült, győzött...:

Erről beszélgetünk. Az erőt keresem a szavak mögött, az erőt, mely végrehajtotta, megselekedte Radványi József személyében azt, ami történt — ami erőt adott neki a megfeszített munkához, a helytálláshoz, Ő nem szól, én sem kérdezek semmit, csak nézzük egymást, s gondokodunk. Milyen furcsa mindez, s azért egyszerű. Hogy megváltozott négy év alatt Radványi József — más ember, acélosabb, többet ér, mint a régi, a négy év előtti, mert megtanult küzdeni, mert többet, sokkal többet tud arról az emberről, aki kilencszázötvenben idekerült. Most felelem fordul, látom arcát, tekintetét, ahogy kutatva figyel, s látom szíve felett a kabát gomblyukába tűzve a kis jelvényt, a háromszínűt, az aranykalászt, — ime, gondolom, az erő, mely megtanít legyőzni a lehetetlennek látszó...

Vége a beszélgetésnek. Közben odakünn éllt az eső. Radványi József indulni készül, csomagolja szakdolgozatának jegyzetét: „Május elseje ünnepe Szegeden, a felszabadulás után“ — ezen dolgozik. A szomszéd szobában szól a rádió: a zene átiszorodik a falon, s olyan a dübörgés, mint valami diadalmos, győzelmi induló. Búcsúzkodunk. Ugy fog kezni, mintha most is a kalapácsnyelét markolná, keményen — ezt mondja az újjak szorításán.

Igy akarom — a szó visszaverődik az emlékezet függönyéről, s újra hallom. Igen, így akarják, akik lenről jöttek, a mélyből, onnan, amit valaha úgy nevezünk: nyomor, tudatlanság, s ma: a felszabadult erő, a legnagyobb hatalom — a munkásosztály forradalma.

Ők így akarják: a sok apró akarat összefonódik, mint dallamban a hangok, egyetlen hatalmas szimfóniává — ez a párt, a nép akarat. Így épül az új Magyarország.

Papp Zoltán